

Ad: Fémový soud nebo policejní provokatér?

/ Petr Kovařík /

Recenze Milana Vojáčka si vážím,¹ zmiňované „překlepy“ („férový“ soud místo „fémový“ v poznámce pod čarou, zatímco v textu je to opakovaně napsáno správně, a rok 1911 místo 1811) mě samozřejmě mrzí – mea culpa.

Chtěl bych však upozornit na některé nepřesnosti či nepodložené domněnky zmíněné recenze. Mým prvotním cílem bylo na základě dostupných pramenů zjistit okolnosti a průběh národního soudu, o němž se dosud prakticky ve všech relevantních publikacích stále dokola opisuje nepravda o tom, kdo vlastně národní soud tvořil a co vlastně kdo řekl nebo měl říci. Omyl vnesl do literatury roku 1921 Zdeněk Tobolka, ocitoval jej mj. Jaroslav Purš (Rozpravy ČSAV, 1959) a je znovu uveden i v dovětku editora Martina Kučery k vydání Kazbundova Sabiny (Karolinum, 2006). Někteří ze Sabinyových soudců se totiž nejeví v nejlepším morálním světle a jejich stín pak dlouhá desetiletí neprávem padá i na osobnosti, které se soudem neměli nic společného (básník J. V. Sládek, spisovatel Servác Heller, redaktor Národních listů Karel Tůma). Věnoval jsem dost prostoru tomu, abych na základě pramenů objasnil, kde a jak k takovému omylu došlo. (To považuji za jeden z přínosů své práce, podobně jako objev dosud neznámého konfidenta Kasmira-Lobese a jeho možného podílu na odhalení agenta Romana.)

Recenzentova domněnka, že bych byl inspirován výstavou SOA v roce 2007, kde byl vystaven vyšetřovací protokol Julia Grégra, je opravdu nepodstatná. Mohlo to být spíše naopak, neboť tento protokol, jakož i další materiály Zemského soudu trestního jsem soustavně studoval v SOA (a některé další fondy i v NA /tehdejší SÚA/) řadu let předtím a podrobněji jsem o těchto materiálech (vůbec poprvé) psal už roku 1996 v časopise Týden a roku 2005 v knize Literární otazníky (obojí se Milan Vojáček mohl dočíst v oddílu Prameny a literatura v recenzované knize). Ostatně vzhle-

1 Vojáček, Milan: Fémový soud nebo policejní provokace?. *Paginae historiae* 19, 2011, s. 396–398 – recenze knihy Kovařík, Petr: *Národní soud nad zrádcem Karlem Sabinou. Nová fakta, policejní a soudní dokumenty, výpovědi svědků. Modrý stůl*, Praha 2010.

dem k rozsahu a náročnosti materiálu by asi nebylo možné práci stihnout od r. 2007.

V recenzi se píše: „Kovařík začíná ve svém líčení tzv. *Petardovou aférou* (...), která sama o sobě není podstatná, důležitá je spíše následná dohra...“ Ovšem ona aféra je velmi podstatná právě proto, že v souvislosti s ní začal být Sabina obviňován a postupně odhalován (podezříván byl už dříve). Je tedy zcela logické, že práce musela začít touto aférou, od níž se odvíjí logický řetěz navazujících událostí až k národnímu soudu.

Dále recenzent píše: „*Paradoxně titíž lidé, kteří Sabinu (...) obhajovali (...), se v roce 1872 sešli na popud Julia Grégra...*“ Nebyl to ovšem paradox, byl to přímo záměr, neboť Julius Grégr si přál, aby Sabinu soudili jeho nejbližší přátelé, a to právě ti, kteří ho ve Vídni hájili. Naprosto není pravda, jak píše pan Vojáček, že „*Sabina skutečně Prahu opustil, ale až v okamžiku, kdy o agentu Sabinovi referovaly nejdříve vídeňské a následně české deníky.*“ Časová následnost je právě opačná a uvádím ji přesně, opravuji i omyly Arbesovy a některých autorů, kteří uvádějí, že napřed o aféře psaly české noviny (např. kolínská Česká koruna) a potom teprve vídeňské. Recenzent zde tedy do sabinovské tematiky vnáší další omyl (který navíc připisuje mně).

Že jsem nevyužil policejní konskripce v kapitole o tajemství Sabinovy smrti, je přirozené. Ta svědčí pouze o nepřesnostech (např. rok narození 1814). Fakt, že rodina nebydla až do Sabinovy smrti v Široké (nynější Jungmannově) ulici, je zřejmé z jiných pramenů a svědectví, a že byla oficiálně zapsána na adresu v Mariánské ulici až řadu dnů po Sabinově smrti, o ničem podstatném nevypovídá, a už vůbec ne o tom, co je tématem oné kapitoly – totiž zda stále opakované Sabinovo psaní o bytě na Vinohradech (spolu se zmínkou o Sabinově přenesení z Tunelové ulice) je svědectvím o nějakém neznámém bydlišti či spíše o bezmezném fabulaci a lhaní až na sám práh smrti.

Pozitivního vyznění recenze i přes všechny výhrady si cením, nicméně i v samém závěru mi recenzent podkládá něco, co jsem nenapsal, totiž o „*vyrovnání se s udavači, kteří, ač umělecky velmi cenní tvůrci a politicky angažovaní jedinci, hráli (a někdy i z ryze finančně-existenčních důvodů) roli aktivních spolupracovníků státního bezpečnostního aparátu, roli zrádců. Nelze než souhlasit s Kovaříkem, že soudit tyto lidi bylo, je a bude obtížné, a často se jejich „soudci“ nevyhnou pochybnostem a pocitům marnosti.*“

To jsem nenapsal. V knize píše: „*Nechť zabývávat se skutečným soudem nad Sabinou v důsledku znamenala relativizaci morálního dosahu tohoto aktu i míry Sabinovy viny a stín této nechuti dopadá vzdáleně dodnes na nevypořádané účty*

s marasmem každého konfidentství a zrady, ať už se týká období totality nacistické či komunistické.“ Tedy nic o „umělecky cenných tvůrcích a politicky angažovaných jedincích“ a nic o tom, že „soudit tyto lidi bylo, je a bude obtížné“ – to jsou formulace a myšlenky pouze recenzentovy.

Hořkost k recenzentovi nechovám, zřejmě to myslel dobře, jen místy neobratně psal, případně nepozorně četl, tudíž na nepřesnosti upozornit musím. Co mě však mrzí, je skutečnost, že zatímco jsem se celou namáhavou a dlouholetou prací snažil sabinovské omyly vyvrátit, tato recenze omyly přidává. Bohužel, vezme-li někdo v budoucnu tuto recenzi za bernou minci, podlehne těmto dalším omylům (z nichž některé recenzent připsal mně).